

Хаётда шундай инсонлар бўладики, улар ўзларининг яхши фазилатлари — меҳрибонлиги, фидойлиги, ширинсўёлиги, виждоналиги, дебнатилиги билан ёру бирордлари, узок-якинлари калбидаги яшаб колади. Уни бир пиёла чой устида хамиша хотирлайдилар, яхши фазилатларидан ибрат оладилар. Бугун сизга хикоя кильмокчи бўлганимиз Мехмон Хўжаев ана шундай инсонлар сирасидан эди.

Георгий Саркисовнинг «Ийигрима асрнинг Ийигрима йили» китобида кўйидаги сатрлар бор: «Сувсоз» трести тизими раҳбари Мехмон Эшонович Хўжаевни тилга олмасдан иложим йўк. Тошкент фарзанди бўлган бу инсон оддий техникидан трест бошқарувчисига бўлган йўлни босиб ўти, ўз севган исига 38 йил умрини бағишлади... У ниҳоятда меҳнаткаш, ўз касбининг ююри малакали устаси эди».

Мен 1960 йилдан то 1981 йилгача Мехмон Эшонович билан бирга ишладим, — деб хикоя килди меҳнат фаҳриси Фадфор Мажидов. — Биласиз, шахар хаётida сув, айниқса, ичимлик сувининг аҳамияти жуда ҳам катта. 1966 йилги зилзилага қадар шахримизда сувга танқислик учча сезилмади. Зилзиладан кейин Тошкент юксак суръатлар билан кенгайди. Аҳоли ҳам кўпайди. Мехмон ака шундай шароитда «Сувсоз» трестига раҳбарлик киларди. «Хар бир одамнинг уйда сув бўлсин» унинг шиори эди.

Мехмон ака нюхоятда жонкур инсон эди, фамӯр раҳбар эди. Шахар тараққиётининг сув билан боғлиқлигини жуда кўп уқтиради.

Хайратларнинг чеки бўлмаса керак бу дунёда. Сиз учун оддий туюлган атиргул мусаввир учун хайрат тимсоли бўлса ажаб эмас. Сиз ҳар куни кўриб этибор бермай ўтадиган чинор бешикчи учун хайрат чашмаси эканлигига шубҳам йўк.

Мўйқаламадин томган хайрат-чи? Сиз шундай хайратга тушганимисиз? Аслида энг буюк хайрат шу бўлса керак.

Ортиқали Козоков деганда ўзбек тасвирий санъатининг навқирон бўғинининг бир вакили кўз олдимизга келади. Лекин у ўш бўлишига карамай ўзининг каттый сўзини айтга олган рассомдир. Таъбир жоиз бўлса тасвирий санъатимизга янги бир оқим, янги бир тасаввур олиб кирган ижодкордир.

Кўплар каби мен ҳам фантастикага, саргузаштага жуда ҳам ўман. Тохир Малик, Ҳожиқабар Шайховниң қисса ва романлари, Айзек Азимов, Рэй Бредбериинг ака бовар килмас дарражадаги ижоди жону дилм. Шундай бўладики, асар қархонлари билан бирга яшай бошлайман. Анча кунгача ўша гаройиб одамларни кўргандек бўла-вераман.

Истевходли рассом Ортиқали Козоковнинг ўзбекистон Бадийи академиясининг кўргазмалар залиди ташкил этилган кўргазмасини томошни килиб мен шундай ҳолатга тушдим. Асарлар оддигина туюлади. Лекин улар сирлар пардасига ўраландек. Асарни қанча таҳлил этсангиз, унинг сир пардалари шунчалик кўп кўтарилади.

Аёл нимага ўч — зебзийнатага ўч. «Зеб-зийнатлардо» деб номланган суратда Ортиқали гўё ҳалқимизнинг забу зийнатдан бобидаги маҳоратни тасвир этмоқчилик. Бир қарашда шундек. Лекин гўзлар келин-чакнинг кулогидаги исиргага яқишилар кайралий. Тасаввуримизда кимнингдир кўли уни пайласмаяптими? Ҳар битта мошдеккина кўзларини қандик килиб жойлаштириди экан? Зебигардон-чи? Тиллако-чи? Епрай, битта зийнатни беzaш учун бир умр камлик кимлассамикин?

Ана шундук ўзек деб атальган халқининг қанчалар буюклигини хис этасиз. Ҳар битта уста кўзинизга сехгардек кўринади. Рассомга койил краласиз. Аслида ижоддининг юл-

эди бизларга. Олмата, Киев сувсозлари билан мусобақадош эдик. Улар «Мехмон ақадек раҳбарингар бор», деб бизга ҳавас қилишарди.

Тасаввур қилинг: 1960 йилда шахримиз бир кечакундузда 250000 кубометр сув истеъмол қилирди. 1980 йилга келиб бу ра-

шу сабабли ҳам барчамизнинг муҳаббатимиз чексиз эди у кишига.

Мехмон ақанинг номи ҳамиша барҳаёт дегим келади. У кишининг эзгулигини, меҳрибонлигини фарзандларида, шогирдларида, бирга ишлаган ҳамкасларида кўраман. Мехмон Хўжаев билан бирга ишлаганларнинг ҳаммасига у

Маврудахонлар ҳам худди отамдек яшашга интиладилар. Шундай яшадик, кам бўлмадик. Бу билан доимо отамизнинг руҳини ёш этдик, деб ўйлайман.

Отам оиласа жуда меҳрибон эдилар. Эсимда, онам Мухаррам ая оғир дардга чалиниб ётиб қолдилар. Кўрсатмаган шифокоримиз қолмади. Лекин дадам раҳматлининг меҳри туфайли онам согайб оёққа турдилар.

Отам шунча ишлаб, чарчадим деганларни сира ҳам эслолмайман. Айниқса, зилзиладан кейин жуда ҳам ташвиши куҷайиб кетди. На тавтилини, на дам олиси кунини билардилар. Мана шу меҳнаткашлари учун ҳам ҳамманинг иззатига сазовор эдилар.

Маҳалладаку, отамнинг хурматини оддий сув билан айтиб беролмайман. То ўйга келгунларирича салом-алиқдан бўшамасдилар. Кимнинг қандай юмуши бўлса, ўшани битириш учун елиб-юргардилар. Кимга кўмак бўлса отамга келиб учарди, кимга дўхтири керак бўлса отамга муроҳаат килишарди. Мен бундай киломайман дейиш отам учун ёт эди.

Отам ёниб яшадилар. Бирорларга яхшилик килиш уларнинг маслаги эди. Бизга ҳам у кишининг меҳрибонлиги мерос бўлиб котди. «Сен Мехмон Эшоновичнинг фарзандисан» деган сув мен учун, ака-опаларим учун ҳаётдаги энг катта мукофот деб ўйлайман...

Хиёбондан ўтаяётганингизда митти фаворварлардан зилол сувлар пориллаб отилиб кетди. Унга бокиб, дилингизда ахшиб ором туясиш. Шундай лаҳзаларда кечаку кундуз тиним билмайдиган сув-созларни ҳам эслаб кўйинг. Шундай шахримизнинг фидойи фарзанди Мехмон Эшонович Хўжаевнинг ҳам руҳи шод бўлади.

Толиб САДУЛЛАЕВ.

СУВДЕК АЗИЗ ИНСОН ЭДИ

кам бир неча баробар ошиб кетди. Янги сув иншоотлари куриш, эскиларни тиқлаш зарур эди. Мехмон Хўжаевнинг тадбиркорлиги, ишбайларни, айниқса, маҳалла шундага яқол кўзга ташланди.

Кўйидагиларни ҳаммасининг исми-шариfini, оиласавий ахволини, қайди махнатда жуда ҳам катта. 1966 йилги зилзilагa қадар шахримизда сувга танқислик учча сезилмади. Зилзilадан кейин Тошкент юксак суръатлар билан кенгайди. Аҳоли ҳам кўпайди. Мехмон ака шундай шароитда «Сувсоз» трестига раҳбарлик киларди. «Хар бир одамнинг уйда сув бўлсин» унинг шиори эди.

Мехмон ака нюхоятда жонкур инсон эди, фамӯр раҳбар эди. Шахар тараққиётининг сув билан боғлиқлигини жуда кўп уқтиради.

Тошкентнинг бош миори Мехмон ака ҳаёт бўлганларida 80 ёшга тўларди. Лекин унинг яхши номи барҳаёт. Шунинг ўзи тирилик эмасми?

— Отамизнинг муборак номларини эшитганимда юрагим тофдек кўтарилади. «Отанг менга бундай яхшилик қўйган», «Отанг Мехмон ака менга ҳам кўн оталик қўйган» деган илиқ сўзларни эшитганимда; — деб сўз бошлади Мехмон Хўжаевнинг кизи шифокор Хўжаева, — раҳматликинамот кўзга айтди. Аҳамияти жуда ҳам мендек яша» деб ўйтгатрағандек туюлади. Акам Акром ҳам, опаларим Дилбархон, Жононхон,

ранглар ато қўймок учун келдим...

Ҳайрат аро тураверасиз, тураверасиз...

Элликка яқин суратларни томоша киляйтган одамларини биронтаси, «муаллиф номи демокчи» демади. Ҳаммаси «қойил» дегандек бош силқиди.

Охирги суратни кўриб бўлиши билан Ортиқали жилмайб ёнимга келди.

— Кўргазма учун раҳмат, — дедим ҳали ҳам таасус-терурлардан кутуломай. — Яхлит бир тасавvурга эга бўлдим. Ранглар, рангларингиз дунёси жуда ёркин...

Томошабнор бирин-кечин Ортиқали Козоковни табриклишар, миннатдор бўлишиарди. Энг охирги томошабнор ҳам ўз кўнчонини изҳор этгач дедим:

— Менга хайратим ошёни кўрсантизинг.

— Қаёрга экан у? — Хайрат бўлди мусаввир.

— Мўйқаламингизда ҳайратлар жуда ҳам кўп. Улар матога кўнчага, эл мулкига айланганда барчани ҳайратга солади.

Ортиқали йўқ демай мўйқаламини кўрсанти. Оддигина мўйқалам. Лекин у кўзимга ҳайратлар ошёни бўлиб кўринди. Ҳали қанча ҳайратлар унда яширин экан. Ҳали яна бизга қанчалаб ажойиб ҳайратлар улашар экан.

— Аслида ҳайратлар ошёни ярганимда, — деди Ортиқали. — Суратнига, — яхригидаги ҳайрат рангларга кўнглан. Ранглар эса юртиминг гузаллигидан: Аслида ҳайрат ошёни — менинг Ватаним!

Ўзбекистон Бадийи академиясининг оптин медали соҳиби, серкірра ижодкор, иштододли мусаввир Ортиқали Козоковнинг сўзлари чин юракдилигига вужудим билан ишондим!

— Деди хумо: «Одеги кўшиғимдан ранг»

— Деди Бехзод: «Қай рангзодадир оҳанг?»

— Деди хумо: «Патларим кўр, камалак».

— Деди Бехзод: «Сен күш эмас, бир малак.

— Дуттингдан турфа ранг нурлар ғўлур.

— Менинг хушлармасан анга жилва кўлурман.

— Менинг хушлармасан? — шодланди устод.

— Албатта. Сен бутун умрингиз тасвирга бахшида этдинг. Сенга нурдан, оҳангдан

Рустам Шарипов олган суратлар.

ҲАЙРАТ ОШЁНИ

дузли онлари шу эмасми?

Кўргазмадан Ортиқалининг Бехзод ҳаётдаги сувратни ҳам ўрин олган. Уни факатини гўзларни гўзларни ташкил этилди. Унинг ҳар бир насоси гул бўлиб тўкилияти. Бехзод эса уни ойлаб, ўз асарига ишлатдаги.

— Нечук бу лутфинг, азизим? Бу химматнинг боини нечуккирди?

— Аё мусаввир, — деди хумо. — Менинг қандайлигимни одамлар билмаслар. Мен кимни хушласам анга жилва кўлурман.

— Менинг хушлармасан? — шодланди устод.

— Албатта. Сен бутун умрингиз тасвирга бахшида этдинг. Сенга нурдан, оҳангдан

Рустам Шарипов олган суратлар.

Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш транспорт корхоналари давлат уюшмаси «ТОШШАҲАР ЙУЛОВЧИЛАРӢСИ» чипта сотувчиларни ишга таклиф этади.

Ўртacha ойлик иш ҳақи миқдори 6-8 минг сўм. Бир йилдан ортиқ иш стажи бўлганларга ҳар ойда тариф ставкасининг 20 фоизидан 50 фоизгача миқдорда устама ҳақ туданиади. Шаҳар йўловчи транспортини чипта сотувчиларни имтиёзли нафақага чиқиш, даромадлардан имтиёзли солиқ тўлаш ҳуқуқига эга бўладилар.

Маълумот учун телефон: 34-84-19, 34-82-33.

Фазалхонлик

КЕРАК БҮЛСА

Замингга тонг салом бергай, авад трактор, керак бўлса, Дилингга нур бўлиб киргай, эш ҳамкор, керак бўлса.

Кўёш борки, ҳаёт бордур, ҳаёт борки, мұхаббат бор, Мұхаббат қасринга кургай, мөвзий-си зол, керак бўлса.

Кўёшли купларинг мўлдир, нечун локайтисан эй, дил? Панжга урсан, тошилоқ соҳи ҳам, карқ меваозор, керак бўлса.

Боболар ёдни алқаб «ду» жаҳон созини чертши, Ва лек мудраб басир бўлма, Ватан гузор, керак бўл

